

Leanne Payne – Crisis in mannelijkheid

A.P. Geelhoed. Aangepast op 14-03-2003

Dit artikel is afkomstig uit de grotere studie “Wat is er aan de hand in de evangelische wereld?”, hoofdstuk 17.5. De studie staat op de site <http://www.toetsalles.nl/bio.payneleanne.htm>

Een van de trends die op dit moment in de evangelische wereld waar te nemen is, is het binnendringen van allerlei gnostieke gedachten. De zielzorg is vaak de invalspoort.

Een zeer duidelijk voorbeeld is het boek¹ “Crisis in mannelijkheid” van Leanne Payne.

1. De voornaamste dwalingen van Payne

Hieronder volgen enkele van de voornaamste dwalingen die Payne in haar boek verkondigt.

1.1. Een androgyn Gods- en mensbeeld

Payne verkondigt in haar boek de gnostieke leer dat God en de mens in hun diepste wezen beiden androgyn (man-vrouw tegelijk) zijn².

Dit baseert ze op de gnostieke uitleg van Genesis 1:26,27. Daar staat dat God de mens schiep, man en vrouw schiep hij hen. Payne en de andere gnostici wijzen er op dat dit wordt gezegd **voordat** Eva uit de man werd geschapen. Daaruit concludeert men vervolgens dat Adam dus tegelijk mannelijk en vrouwelijk is geschapen. En aangezien de mens geschapen is naar het beeld van God, moet God, zo redeneert men dan verder, zelf ook mannelijk-vrouwelijk tegelijk zijn.

Dit is een typisch voorbeeld van schriftinleg in plaats van schriftuitleg. In Genesis 1:27 staat om te beginnen al “man en vrouw schiep hij **hen** (meervoud)”. Er staat niet man en vrouw schiep hij hem (enkelvoud). We moeten ook onze interpretaties toetsen aan de rest van de Schrift. Als je dat doet met de uitleg die Payne aan deze tekst geeft, dan blijkt dat haar uitleg verder geen enkele steun in andere bijbelgedeelten vindt.

Ze claimt dat haar uitleg de traditionele christelijke uitleg is³. In werkelijkheid is haar onbijbelse uitleg van Genesis 1:27 nooit door de orthodoxe gelovigen geloofd. Haar uitleg komt wel voor in de zogenaamde gnostieke evangeliën. De bron van haar uitleg vinden we in het christelijk getinte gnosticisme, waar de gemeente van Jezus Christus in de eerste eeuwen van haar bestaan een zwaar gevecht mee heeft moeten voeren. Deze uitspraak van Payne laat duidelijk zien wat zij als de authentieke christelijke traditie beschouwt.

Ze vertelt verder van een visioen waarin iemand God zag als moeder. Van dit visioen zegt ze: “Toch was dit visioen zeker van God⁴.”

1.2. De weg tot heelheid.

Payne gaat er dus vanuit dat de man en de vrouw beiden zowel het mannelijke als het vrouwelijke in zichzelf hebben.

De man moet in contact komen met zijn vrouwelijke zijde. De vrouwelijke zijde moet een plaats krijgen in het bewuste leven en als dat gebeurt wordt de man pas een volledige (een hele) persoon. Hetzelfde geldt voor de vrouw, maar dan net andersom, zij moet het mannelijke in haar bewuste leven integreren.

¹ Crisis in mannelijkheid, Leanne Payne, Driebergen, 1998

² Crisis in mannelijkheid, p. 11, 16, 17, 78, 94, 101, 106, 137

³ Crisis in mannelijkheid, p. 101

⁴ Crisis in mannelijkheid, p. 79

Payne stelt dat veel van wat tegenwoordig emotionele ziekte of onevenwichtigheid wordt genoemd slechts het mannelijke of vrouwelijke is dat binnen de persoonlijkheid niet bevestigd of uit balans is⁵.

1.3. Oude wijsheid

Volgens haar hebben we het kapitaal verspeeld van de gecombineerde wijsheid van zowel de heidense als de christelijke wereld⁶.

Ze heeft het over oude wijsheid die bij alle volken aanwezig was. En dan wijst ze speciaal op de overlevering⁷ (de wijsheid, het inzicht) dat de menselijke dualiteit (het dualisme tussen het mannelijke en het vrouwelijke) en de menselijke voortplanting een antithese uitdrukt die in de kern der dingen ligt. Een antithese die voortdurend, eeuwig streeft naar synthese - in een daad van anticipatie en herstel van eenheid. In de kern der dingen ligt dus, volgens haar, een dualiteit tussen het mannelijke en het vrouwelijke. Er is een antithese een splitsing van het mannelijke en het vrouwelijke maar vanuit die antithese is er een eeuwig streven naar herstel, naar eenheid, naar synthese.

Voor dit proces gebruikt ze het, in allerlei esoterische tradities en in het hindoeïsme, bekende beeld van de dans. Let op, ze stelt dat dit een eeuwig doorgaand proces is. Ik citeer: “die eeuwig streeft naar synthese”. Ze gebruikt zelf het woord “eeuwig”. Die dans vindt op macro-niveau plaats in het gehele universum, maar ook op micro-niveau in een mens en zelfs God is begrepen in deze eeuwige dans, want God is immers ook androgyn en daarom vindt in hem ook die eeuwige dans plaats.

Ze wijst op het taoïsme de Sohar, de Kabala, de Upanishads en het christendom⁸. In deze oude gecombineerde (heidens/christelijke) wijsheid worden de gebeurtenissen in de natuur en in de menselijke geschiedenis uitgelegd door twee principes. Payne zet het christendom hier op één lijn met allerlei andere, zoals ze dat zelf noemt, “esoterische tradities”.

1.4. De vrouwelijke en de mannelijke manier van kennen⁹

Aansluitend bij haar androgyn mensbeeld maakt ze onderscheid tussen de vrouwelijke en de mannelijke manier van kennen.

Het mannelijk denken is in haar visie het logisch-redenerende denken en het vrouwelijke denken is het intuïtieve denken.

1.5. De ziekte van de westerse wereld: scheiding tussen mannelijk en vrouwelijk denken.

Het mannelijke is, volgens haar, in onze manier van denken vervreemd van het vrouwelijk denken.

Onze manier van kennen zou intuïtie, of direct kennen moeten omvatten, dat de empirische of wetenschappelijke kennis aanvult. Dit laatste is de enige kennis die de moderne mens, volgens Payne, om allerlei praktische redenen erkent. De scheiding tussen vrouwelijk denken en mannelijk denken heeft, volgens haar, geleid tot een vervormd en materialistisch rationalisme dat de plaats ingenomen heeft van het denken, dat het analytische en het intuïtieve in evenwicht houdt¹⁰.

1.6. De vrouwelijke manier van denken brengt je in contact met God¹¹

⁵ Crisis in mannelijkheid, p. 10, 105

⁶ Crisis in mannelijkheid, p. 83

⁷ Crisis in mannelijkheid, p. 101, 102

⁸ Crisis in mannelijkheid, p. 101

⁹ Crisis in mannelijkheid, p. 81, 82, 99, 100, 105, 107, 120.

¹⁰ Crisis in mannelijkheid, p. 81

¹¹ Crisis in mannelijkheid, p. 104

Payne stelt dat mannen overal vervreemd zijn van hun eigen hart, van het vrouwelijke in henzelf en, zo vervolgt ze, die mannen zijn daardoor niet meer in staat om in contact te komen met het mysterie van het zijn¹².

De geestelijke werkelijkheid wordt, zo stelt Payne, alleen begrepen en gekend, door de ervaring van het hart - door de manier van kennen van het hart. Dit noemt ze het zuivere voorstellingsvermogen, dat is het vermogen van het hart om de onzichtbare werkelijkheid intuïtief waar te nemen, en die ook te ontvangen.¹³

1.7. Een man is niet in staat om te reageren op de wil van God, op het Woord van God als hij niet in contact staat met zijn vrouwelijke zijde.

Payne zegt ergens: “Hun toestand was die van de mannelijke kant, die niet in contact is met de vrouwelijke intuïtieve kant die luistert naar en reageert op de wil en het Woord van God¹⁴”.

Dus als een man niet in contact staat met zijn intuïtieve vrouwelijke kant dan is ook het contact met God er niet, want het is, volgens Payne, juist die vrouwelijke intuïtieve kant die luistert naar en reageert op God.

De weg tot echt contact met God is het ontwikkelen van het vrouwelijke (intuïtieve) denken. Of het in contact komen met je vrouwelijke zijde is een noodzakelijke voorwaarde voor het in contact komen met God.

Toets dit nu eens aan de bijbel.

Wat is de weg tot echt contact met God? Het bijbelse antwoord is bekering en een daarop volgend leven van overgave. Het kenmerk van een ware gelovige is dat de Geest in hem roept “Abba Vader” en dat hij of zij geleid wordt door de Geest (Rom 8:14-16). Dit functioneert natuurlijk alleen als iemand vervuld is met de Heilige Geest¹⁵.

In 1 Kor 2:6 t/m 3:4 spreekt Paulus over drie typen mensen.

Hij heeft het over:

- (1) “een ongeestelijk mens” / 1 Kor 2:14
- (2) “de geestelijke mens” / 1 Kor 2:15 ; 3:1
- (3) “vleselijke, nog onmondigen in Christus” / 1 Kor 3:1

Een ongeestelijk mens is een natuurlijk mens. De natuurlijke mens is niet wedergeboren en hij heeft daarom de Geest van God niet in zich wonen. Van de natuurlijke, de ongeestelijke mens, wordt gezegd dat hij de dingen Gods simpelweg niet kan verstaan. “Doch een ongeestelijk mens aanvaardt niet hetgeen van de Geest Gods is, want hij kan het niet verstaan, omdat het slechts geestelijk te beoordelen is” (1 Kor 2:14). Dit geldt voor ieder onbekeerd mens of deze nu intuïtief of analytisch is ingesteld. Zelfs als er bij de onbekeerde mens een gezonde balans tussen intuïtief en analytisch denken is, dan nog kan hij de dingen van Gods Geest niet verstaan.

Paulus spreekt verder over christenen die vleselijk zijn (ze leven nog als ‘onveranderde’ mensen, er is zonde in hun leven). Dit tast hun vermogen om de geestelijke dingen te begrijpen aan. Ze kunnen wel de eenvoudige dingen begrijpen (de eerste beginselen), maar ze zijn nog niet rijp voor het verstaan van de diepere dingen die God in zijn Woord heeft geopenbaard. (1 Kor 3:1-3 en 2:6)

De oplossing voor vleselijke christenen ligt niet in het in contact komen met hun vrouwelijke zijde. De oplossing is bekering van hun zonden en het herstel van een houding van gehoorzaamheid aan de Heer, wat zal leiden tot geestelijke groei en een dieper inzicht. Dan zal de Geest gaan leren, dan zal de Geest

¹² Crisis in mannelijkheid, p 81

¹³ Crisis in mannelijkheid, p 82

¹⁴ Crisis in mannelijkheid, p. 104

¹⁵ De Geest van God zal iedere christen automatisch vervullen als hij elke zonde, waar de Geest van God hem bij bepaalt, belijdt en als hij zich onvoorwaardelijk onder de heerschappij van God stelt en als hij leert om het niet van zichzelf maar van Gods Geest te verwachten.

dieper inleiden in de geestelijke dingen doordat Hij de bijbel opent en toepast op het persoonlijke leven. Op die manier word je van een vleeselijk christen een geestelijk christen, een geestelijk mens.

Paulus spreekt tenslotte ook nog over “de geestelijke mens” en over “geestelijke mensen”. Dat zijn mensen die rijp zijn voor de diepere dingen van het geloof (1 Kor. 2:6 en 3:1). Met de diepere dingen van het geloof wordt geen geheime buitenbijbelse kennis bedoeld. Het gaat om een dieper inzicht in het Woord van God en met name ook om inzicht in de praktische toepassing van dat Woord. Het kenmerk bij uitstek van een geestelijk mens is zijn geestelijk onderscheidingsvermogen. Hij beoordeelt alle dingen (1 Kor 2:15). De geestelijke mens/christen is in staat om “het geestelijke met het geestelijke te vergelijken” (1 Kor 2:13).

Payne stelt een psychologische diagnose en geeft een psychologische oplossing. Zij opereert op het vlak van de ziel, op psychologisch vlak. De werkelijk oorzaak voor het ontbreken van contact met God en de oplossing daarvoor zijn echter geestelijk¹⁶.

1.8. Als je niet in contact staat met je vrouwelijk zijde dan leef je niet echt.

Als je niet in contact staat met je vrouwelijk kant dan existeer je alleen maar¹⁷.

1.9. Inpluggen, luisterend leren bidden.

Gelukkig heeft Payne een oplossing. Ze heeft een methode om in contact te komen met het vrouwelijke in jezelf. Die methode heeft ze “luisterend leren bidden” genoemd¹⁸.

1.10. Zien met de ogen van je hart

Je moet, zo stelt Payne, leren zien met de ogen van je hart¹⁹.

Zo legt Payne de tekst “opdat God u geve verlichte ogen uws harten opdat zodat gij weet ...” (Efeze 1:18) uit.

Bij Payne gaat het om het letterlijk zien van beelden.

Na de initiatie komt er volgens Payne vaak een stroom van beelden, etc., op gang²⁰.

God begint zijn woord te zenden. Als Payne het heeft over een woord van God, etc., dan bedoelt ze daar niet de tekst van de bijbel mee. Zij verstaat gewoonlijk onder de uitdrukking ‘het woord van God’ directe boodschappen van God die, buiten de bijbel om, bij je opkomen. Vandaar de uitdrukking “luisterend” bidden. God spreekt terug door gedachten, door beelden, door visioenen, door letterlijke innerlijke stemmen, etc. Als Payne het heeft over “het genezende woord dat God altijd zendt”²¹ dan heeft ze het niet over de Geest van God die een gedeelte van de bijbel op ons hart toepast, dan gaat het om een directe boodschap van God. En zij stelt dat God altijd zulke boodschappen stuurt. De enige voorwaarde is, volgens haar, dat je er voor open staat.

1.11. Haar visie op hoe God leidt

¹⁶ Het is veelbetekenend dat de uitdrukking de natuurlijke mens (1 Kor. 2:14) de vertaling is van de Griekse woorden “psuchikos anthropos”. Letterlijk staat er “de zielse mens”. Het gaat om een mens die leeft onder de controle van zijn ziel, van zijn van God onafhankelijke zieleven. Hij opereert op het niveau van de ziel/van de psyche. Terwijl een geestelijk mens, met zijn door de wedergeboorte weer tot leven verwekte menselijke geest, beheerst wordt en leeft en werkt door de Geest van God. Bij de geestelijke mens funktioneert het zieleven onder controle van de Geest.

¹⁷ Crisis in mannelijkheid, p. 105

¹⁸ Crisis in mannelijkheid, p. 104

¹⁹ Crisis in mannelijkheid, p. 125

²⁰ Crisis in mannelijkheid, p. 109

²¹ Crisis in mannelijkheid, p. 96

Ze stelt dat God geneigd is om ons beelden, directe woorden, enzovoorts te zenden als we ons om leiding tot Hem wenden²².

Dit is voor haar de normale wijze voor het ontvangen van leiding.

1.12. Zielzorg zonder de bijbel

Ze beschrijft in het boek diverse gevallen waarin ze zielzorg heeft verleend. Ik neem aan dat deze voorbeelden typerend zijn voor de wijze waarop zij zielzorg uitvoert. Uit de voorbeelden blijkt dat in haar zielzorg de bijbel geen enkele rol speelt.

1.13. Nog veel meer onbijbelse zaken

Het boek ademt duidelijk de geestelijke sfeer van de Oosters-orthodoxe Kerken uit. In Payne ontmoeten we iets van het extatisch-mystieke van deze Kerk. (Het extatische-mystieke waarin iemand als b.v. W.J. Ouweneel een authentieke godservaring herkende²³).

1.14. Iconen en sacramenten zijn kanalen waardoor genade van God naar ons toe stroomt.

Mits goed gebruikt zo stelt Payne, zijn iconen en sacramenten kanalen waardoor genade naar ons toestroomt²⁴. Payne staat dus achter de onbijbelse sacramentsleer van de RK-kerk.

Verder ziet ze ook een icoon als een genademiddel. Door een icoon stroomt genade naar ons toe.

En toch claimt ze dat ze in alles onder leiding van de Heilige Geest bezig is. Dat doet denken aan kardinaal Suenens die zei dat na zijn doop met de Geest zijn toewijding tot Maria nog was toegenomen.

In een ander boek vertelt Payne dat ze bij haar bevrijdingsbediening (dat ze het bevrijden van demonische bindingen noemt) gebruikt maakt van wijwater²⁵.

1.15. Het gebruik van visualisatie

Dit past ze toe bij het, uit extreem-charismatische kringen afkomstige, proces van de zogenaamde innerlijke genezing. Ze leert de persoon die geholpen moet worden in de fantasie terug te gaan naar de tijd en naar de situatie dat de ellende, waar men mee zit, is begonnen, waarna men er dan vervolgens Jezus bij fantaseert, die dan iets doet wat het trauma opheft.

Visualisatie is geen bijbelse methode maar een bekende occulte esoterische tovertechniek.

(Zie voor een uitgebreidere bespreking van het onderwerp visualisatie de studie “De bijbel over geloof, gevoel, ervaring en mystiek”, speciaal hoofdstuk 7, het eerste deel over meditatie. Deze studie staat op mijn site onder de link “mystiek, gnostiek” <http://www.solcon.nl/apgeelhoed>)

2. Een valse spiritualiteit.

Payne's spiritualiteit is occult-psychologisch. Vandaar de vele esoterische elementen in haar mens- en godsbeeld. Het werkt zeker. Er gebeurt iets, maar het komt van de verkeerde kant.

3. De samenvattende beoordeling

²² Crisis in mannelijkheid, p. 78

²³ Ouweneels “Nachtboek van de ziel”, p. 15. Zie hoofdstuk 16 van de studie “Wat is er aan de hand in de evangelische wereld?” <http://www.solcon.nl/apgeelhoed>.

²⁴ Crisis in mannelijkheid, p. 127

²⁵ Gods tegenwoordigheid geneest, Leanne Payne, 1997, Kampen, p. 16 en 37.

De ruimte ontbreekt om veel over dit boek te zeggen. Op zich staan er best enkele goede psychologische waarnemingen en analyses in, maar het misleidende is dat dit verpakt is in een zeer bedenkelijk vorm van “charismatische” zielzorg. Ingebed in allerlei gnostieke gedachten.

Ze plugt haar “slachtoffers” in. Payne sluit ze aan op de ‘goddelijke’ wereld. Er komt een stroom van woorden, beelden, etc. op gang, maar het zijn beelden die ofwel uit de eigen ziel, ofwel, naar alle waarschijnlijkheid, uit demonische bron komen.

4. Payne ontkent zelf dat ze gnostieke gedachten uitdraagt

Daarbij wijst ze er op dat zij, in tegenstelling tot vele andere gnostici, niet leert dat goed en kwaad uiteindelijk één zijn. Waarschijnlijk heeft ze hierin wel gelijk, maar dat neemt niet weg dat ze wel degelijk vele andere gnostische gedachten in haar denken heeft overgenomen²⁶.

Payne is waarschijnlijk geschrokken van de kritiek op dit boek, want in latere boeken spreekt ze niet meer zo openlijk haar gedachten over b.v. het androgyne karakter van de mens en God uit. Daar is ze voorzichtiger in wat ze leert. Dat neemt niet weg dat ze, soms verdekt, ook in die boeken nog steeds uitgaat van dezelfde basisgedachten die in de punten hierboven zijn weergegeven.

5. Samenwerking met allen die zich christen noemen, ongeacht wat zij geloven

Uiteraard, dat was ook nauwelijks anders te verwachten, gaat Payne er vanuit dat een ieder die zich christen noemt ook werkelijk christen is. De vraag welk evangelie men brengt, of men het bijbelse evangelie wel brengt, is voor haar nauwelijks of helemaal niet van belang. Zo werkt ze hartelijk samen met rooms-katholieke priesters. Ook al aanvaardden die niet wat in Efeze 2:8, 9 over de weg tot behoud staat.

6. Ouweneel en Payne

W.J. Ouweneel draagt ook de gnostieke gedachte uit dat er een vrouwelijk element in God is. Daarmee erkent hij impliciet dat God androgyn is. Hij beweert ook dat de mens androgyn is want in zijn “Nachtboek van de ziel” beschrijft hij hoe hij zijn vrouwelijke zijde heeft ontdekt en een plaats gegeven. Dit alles geheel volgens de oude esoterische tradities, waar onder meer ook de bekende psychoanalyticus Jung uit geput heeft, en waarvan er een aantal door Payne in haar boek worden uitgedragen.

Wie Ouweneels “nachtboek van de ziel” naast dit boek van Payne legt, ziet dat er zeer veel parallellen zijn. Ouweneel ontbeerde ook de authentieke godservaring en hij ontdekte eveneens dat dit kwam omdat hij niet in contact stond met zijn vrouwelijke “ik” (zijn anima). In een soort mystiek huwelijk²⁷ is zijn vrouwelijk zijde geïntegreerd in zijn persoonlijkheid. Ouweneel gebruikt daarvoor de Jungiaanse term ‘individuatie’. Sinds die tijd is hij een ‘heel’ persoon geworden. Hij spreekt erover dat sinds die tijd nieuwe krachten in hem werken. Je vraagt je dan af welke “krachten” dit dan wel zullen zijn.

Door het androgyne mens- en godsbeeld uit te dragen helpt Ouweneel de weg te bereiden voor de vloedgolf van valse spiritualiteit, waaronder die van Payne, die op ons afkomt. Zie verder hoe zijn onderscheid tussen geloofskennis en theologische kennis naadloos aansluit op het gnostieke onderscheid²⁸ tussen vrouwelijk en mannelijke denken.

Dit alles toont aan dat de diepste bron van zijn nieuwe denken in de esoterische tradities ligt, al zal hij dit natuurlijk zelf ten stelligste ontkennen. Payne staat dus niet alleen in deze dingen.

Ouweneel en Payne delen verder ook hun grote interesse voor de oude wijsheid (gnosis), voor de gnosticus Jung, voor de Oosters-orthodoxe spiritualiteit²⁹.

²⁶ Zie appendix H over gnostiek.

²⁷ Nachtboek van de ziel, p. 117 “bruiloft”. Zie daarnaast voor de achtergrond Appendix H van de studie “Wat is er aan de hand in de evangelische wereld?”, met name wat J. Slavenburg hier over zegt.

²⁸ Vergelijk wat in appendix H van de studie “Wat is er aan de hand in de evangelische wereld?” over gnostiek wordt vermeldt.

²⁹ B.v. Ouweneels boek “de zevende koningin” staat er vol van.

(Voor uitgebreidere documentatie over het bovenstaande verwijst ik naar hoofdstuk 16 van mijn studie “Wat is er aan de hand in de evangelische wereld?”, <http://www.solcon.nl/apgeelhoed>

Lees verder : <http://www.toetsalles.nl/bio.payneleanne.htm>